

La pau europea i els seus límits

Amb molt d'esforç s'han aconseguit 75 anys sense guerres entre països de la UE, però això no és irreversible.

Josep M. Lloveras
Exambaixador de la UE i consultor sènior associat de CIDOB

Europa ha estat l'escenari de les guerres més mortíferes que ha conegut la humanitat. Les dues guerres mundials van ser guerres civils europees i un suïcidi col·lectiu. Europa va despertar els seus dimonis, va oblidar els seus valors i es va autodestruir. S'hi van truncar més de 100 milions de vides s'hi van destrossar moltes més. Europa va cedir d'aquesta el lideratge mundial als EUA, que hi va haver d'intervenir per concloure el conflicte. Stefan Zweig, que en va patir totes dues, va sentir, quan l'última ja era ben avançada, que el seu món s'enfonsava i va decidir abandonar-lo.

Europa va ressorgir de les cendres gràcies al projecte d'integració europea, nascut amb l'objectiu de fer impossible una altra guerra, superant els nacionalismes. Es va aconseguir, no amb paraules, sinó amb fets concrets: compartint recursos que aleshores eren essencials -carbó, acer i energia atòmica- i creant un espai en què persones, béns, serveis i capitals circularien en llibertat. La Comunitat Europea va començar a integrar persones a través de l'economia, malgrat que l'objectiu fos polític i moral, és a dir, fundat en valors humans i democràtics.

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,

Han passat 75 anys sense cap guerra entre els països integrats en la família en augment del que és avui la Unió Europea (UE), un rècord desconegut. A manera de reconeixement, la UE va rebre el Premi Nobel de la Pau l'any 2012. Però les noves generacions donen per descomptada la pau europea, tot i que donant-li menys valor. Obliden que s'ha assolit amb un esforç enorme i que no és irreversible. Si la Unió es desintegrés, podríem perdre la pau, perquè els dimonis no han desaparegut; n'hi ha que tornen a aixecar el cap.

Supervivència

A mesura que Europa reconstruïa l'economia i l'estat del benestar, es projectava al món pel comerç, subjecte a regles comunes. Però aquest món es reduïa a la part occidental, aixoplugada sota el paraigua defensiu EUA-OTAN; la resta romania tancada en l'imperi de la Unió Soviètica. Aquesta bipolaritat va funcionar, amb alguns ensurts, durant l'anomenada guerra freda, que va permetre una pau igualment freda, únicament alterada per guerres subsidiàries a tercers països llunyans. La UE es va limitar a l'exercici del poder *tou*, mentre deixava el poder *dur* de la defensa a l'amic americà. La caiguda del mur de Berlín el 1989 va generar l'expectativa d'un món unipolar, abocat a una pau perpètua i extensible en què la defensa semblava una cosa redundant. Paral·lelament, s'anava produint la silenciosa irrupció de la Xina, exponent de la globalització naixent i generadora d'una nova bipolaritat.

Les guerres de l'antiga Iugoslàvia a finals del segle passat van ser un primer advertiment contra aquestes il·lusions, però no deixaven de ser conflictes localitzats d'un país en desintegració i externs a la UE. Que els EUA haguessin d'imposar, aleshores, un cop més les seves solucions, davant la impotència d'Europa, hauria d'haver actuat com a revulsiu. Però la UE només hi va respondre tímidament, incorporant al seu instrumental una dèbil política exterior i de seguretat comuna amb el Tractat de Maastricht. Amb el nou segle, van arribar els atemptats terroristes als EUA amb la seqüela de la guerra de l'Iraq i les seves derivades, que van posar en evidència les divisions d'Europa en la política exterior, ja constatades a la Guerra del Golf. Hi van seguir les ocupacions russes a Geòrgia i Ucraïna, però encara semblaven externes i llunyanes, per la qual cosa les reaccions de la UE van ser discretes. Fins que va arribar la invasió russa d'Ucraïna, que atempta contra la seva supervivència i amenaça la seguretat de diversos membres de la UE.

**La pau europea es veu
amençada com no ho havia
estat des dels inicis de la
seva construcció**

D'aquesta manera la pau europea torna a veure's amenaçada com no ho havia estat des dels inicis de la seva construcció. Aquest cop Europa ha reaccionat unida, fins avui, amb sancions, facilitats, recursos, incloses armes i, especialment, amb la decisió d'obrir negociacions per a l'entrada d'Ucraïna a la UE, que exigirà pau i reformes prèvies. No obstant això, la UE no compta amb la capacitat de marcar la solució del conflicte, que continua a les mans de Washington. El gegant econòmic europeu continua sent un agent geopolític de segona classe, supeditat a l'ajuda i tutela del germà gran davant de conflictes greus. La dèbil i poc definida veu d'Europa davant el conflicte de Gaza n'és un altre exponent. Per això, Josep Borrell, alt representant

Traducció al català del dossier publicat al núm. 122 de la revista *Alternativas Económicas*,